

Antibiòtic, quo vadis?

DRES. ALFREDO JOVER SÁENZ Y
FERNANDO BARCENILLA GAITE

REPRESENTANTS DEL GRUP PROA (P-ILEHRDA) DE LLEIDA

SI NINGÚ no hi posa remei i si segueix la tendència actual, el 2050 les morts per infeccions ocasionades per bacteris resistents als antibiòtics podrien elevar-se a deu milions anuals a tot el món. Comparativament, superaria la mortalitat ocasionada per càncer, que en aquests moments és d'uns vuit milions de morts. Només a Catalunya, estariem parlant d'unes 4.000 d'anuals.

Aquestes dades emeses per l'Organització Mundial de la Salut, a través del Centre Europeu per a la Prevenció i el Control de Malalties, ens han de preocupar. El més alarmant és que els motius d'això no es deuen només a circumstàncies naturals, sinó a particulars de tots nosaltres per la sobreutilització o utilització inadequada. Així doncs, la utilització d'antibiòtics ha augmentat prop d'un 40 per cent en els últims deu anys. Espanya és el país avançat que més antibiòtics ha consumit el 2018 i el nostre nivell de resistències és dels més elevats d'Europa, d'acord amb el seu grau d'utilització.

Des de fa uns anys i per posar ordre a la situació, s'han posat en marxa iniciatives tant per part de persones particulars com per part d'entitats de reconegut prestigi internacional que s'espera que ajudin a solucionar en part aquest problema. Més enllà d'apostar, entre d'altres, per desenvolupar noves molècules antibiòtiques que combatin aquests bacteris resistents, l'exercici més gran, que depèn només de nosaltres, ha d'estar encaminat a preservar el que tenim i com ho utilitzem. Resulta preocupant com la nostra societat és poc docta a saber per a quines situacions resulten útils els antibiòtics. L'enquesta de l'Eurobaròmetre sobre coneixement que es va realitzar el 2018 a la nostra població posa de manifest la creença errònia, en una de cada dos persones entrevistades, que els antibiòtics són eficaços contra la grip, refredats o els processos respiratoris virals. L'automedicació en aquest aspecte, a banda d'innecessària, alimenta l'índex de resistències i, el que és

pitjor, pot resultar perjudicial per a la persona que pren aquests medicaments davant dels possibles efectes secundaris derivats del seu consum, presents en prop d'un 30 per cent de les ocasions.

Així mateix, a diferència d'altres medicaments, cada vegada que es tracta amb antibiòtics no només es fa a la persona sinó de manera inconscient a la resta de la comunitat per extensió. Resulta a més inacceptable la dispensació sense recepta d'aquest tipus de fàrmacs que es fa, segons estudis recents, en una de cada cinc farmàcies i a Catalunya en particular per a entitats tan habituals com una possible infecció urinària.

La contundència de les accions està focalitzada en la reducció dràstica de la utilització indiscriminada d'antibiòtics en la ramaderia, utilitzats com a promotors de creixement i no com a tractament de processos infecciosos. Fins fa poc, Espanya figurava com el segon país, després de Xipre, amb més nombre de mil·ligrams d'antibiòtics per quilo en sec de carn produïda (quatre vegades més que la mitjana europea). No obstant això, iniciatives recents han aconseguit el descens de determinats grups

d'antibiòtics d'importància estratègica pel seu elevat impacte ecològic en aquest aspecte. Finalment, en el medi sanitari humà la prescripció antibiòtica sembla millorable, en especial des de l'àmbit de l'Atenció Primària, on es consumeix el 80 per cent, moltes vegades sense criteris de necessitat o en grups de persones més predisposades a presentar toxicitat, com les persones d'edat avançada.

En tot aquest complex sistema de causes hi pot haver solucions que passen pel reconeixement i conscienciació del problema per part de tots. A més, és necessària una inversió econòmica per a la investigació i innovació. Napoleó Bonaparte va dir: "Per fer la guerra fan falta tres coses: diners, diners i més diners. Hi ha guerres més barates però se solen perdre." Si aquesta situació no s'enfoca sota aquesta perspectiva, tot i no ser una guerra, ho tindrem malament.

Programa PROA

Des de fa uns sis anys, a Lleida ens trobem en una situació millor, particularment per la posada en marxa dels Programes de Racionalització i Optimització Antibiòtica (PROA).

En el nostre cas, aquest programa de reconegut prestigi i aposta sanitària de la nostra regió, denominat P-ILEHRDA,

nascut en l'àmbit hospitalari, en concret a l'Hospital Universitari Arnau de Vilanova, inclou la majoria de medis en els quals s'utilitzen els antibiòtics com són els hospitals, centres sociosanitaris i l'Atenció Primària. El seu fonament és l'aplicació d'una sèrie de mesures particulars d'ajuda, formació professional i educació sanitària per millorar l'ús dels antibiòtics, amb l'esforç de multitud de professionals dedicats i motivats en la seua realització.

En aquest temps, els seus resultats han redundat en una disminució considerable en el consum d'antibiòtics, en especial als hospitals públics, que és on es va iniciar primer, associada a una prudent i reduïda presència de bacteris resistents tant en el medi hospitalari i l'últim any a la comunitat, no acompanyades d'un increment en la mortalitat, cosa que ens posiciona en una situació excepcional. En tota aquesta funció, la població té el paper fonamental i particular d'ajudar a complir el seu objectiu principal, que és preservar els antibiòtics, evitant l'automedicació i recorrent als professionals sanitaris quan sigui necessari.

El problema generat per tots només el podem solucionar entre tots si volem que els antibiòtics, que han salvat milions de vides, continuïn fent-ho.